

1944. În Anglia, după-amiezile de vară din timpul războiului puteau să fie înșelătoare. În suburbiile pline de copaci și de plante ale Londrei era ușor să crezi că războiul și cei implicați în conflict se aflau undeva, foarte departe. Soarele strălucea. Norii împrăștiați se deplasau agale pe cer. Păsări ciripeau pe câmpuri și în grădini. Deși din când în când în zonă mai ajungeau rachete V1 rătăcite, bombardamentele în masă ale *Blitz*-ului erau deja un coșmar de domeniul trecutului. Luptele încrâncenate din Normandia se duceau la depărtare, de cealaltă parte a Canalului Mânecii, fără a putea fi auzite. Bătăliile încă grandioase și extrem de sângeroase de pe Frontul de Est, în Europa, aveau loc prea departe pentru a putea fi observate atent sau raportate cu acuratețe. Atrocitățile în masă ce se comiteau în Est erau relatate pe scurt, fără detalii, și astfel nu prea erau înțelese și percepute ca atare. Nu marcau deloc conștiința publicului. După ani întregi în care supraviețuirea Marii Britanii fusese pusă în pericol, starea generală era una de relaxare. Cauza Aliților înregistra succese. Faptul că se putea comunica cu țările de pe continent era asociat cu Eliberarea ce avea să aibă loc cât de curând.

Din exterior, Barnes Lodge semăna mult cu orice altă casă englezească de la țară, ridicată în perioada domniei regelui Eduard. Construită din cărămidă, cu un acoperiș din țiglă gri ce cobora într-o pantă lină și acoperită în mare parte cu tencuială de culoare albă, era o clădire cu patru colțuri, aflată într-o zonă despădurită de la capătul unui drum abrupt ce domina valea râului Gade din Hertfordshire. Cele douăsprezece camere principale fuseseră dispuse pe două etaje, în jurul unei scări centrale. Erau luminoase, spațioase și elegante, datorită pereților înalți, tavanelor făcute după același model și ferestrelor octogonale, de dimensiuni impresionante.

Ofereau o priveliște de ansamblu atât asupra terenului din față acoperit cu gazon, cât și asupra așezării rurale din spate, care nu suferise nici un fel de modificare în timp.

Ocupanții săi erau însă interesați de alte avantaje. Clădirea nu avea nici un fel de vecini în imediata sa apropiere, deși fusese amplasată la mai puțin de doi kilometri de principala cale ferată ce se îndrepta spre nord, mergând de la Londra spre Bletchley și Midlands. Exceptând partea din spate, era înconjurată fie de pini, fie de tufișuri dese de păduci, arini și aluni. Șoseaua șerpuitoare urca pe deal, fără a da impresia că duce undeva. Porțile de fier, înălțate la bază față de șoseaua principală, erau acoperite cu tufișuri de lăstăriș, nelăsând să se vadă camera pazei și gardul din plasă de oțel ce se ridica amenințător în fundal. Pe o plăcuță discretă se putea citi „Proprietate privată“. Era puțin probabil ca șoferii care treceau dincolo de satul King's Langley de pe A41 să-i dea atenție în timp ce traversau curba și podul peste calea ferată ce urmau după drum. Pasagerii din trenurile cu abur ce treceau paralel cu șoseaua aveau cu totul alte lucruri care să le distragă atenția. De cealaltă parte a căii ferate, se vedeau pancarte țipătoare, vaci priponite, hambare construite într-un stil Tudor aproximativ, în genul fermei de păsări Ovaltine. Navetiștii care așteptau pe peronul din halta King's Langley pentru o călătorie de douăzeci și cinci de minute spre Euston nu observau nimic. Se uitau numai la fabrica Ovaltine, la acoperișurile din țiglă roșie din sat și la coasta împădurită a dealului situat la o oarecare distanță. Sătenii care beau în Eagle Pub, cârciuma izolată aflată la aproximativ două sute de metri față de porțile principale, sau la Ye Olde Red Lion de lângă podul de peste calea ferată, știau că Lodge fusese rechiziționat pentru a fi folosit „în slujba războiului“. Fuseseră avertizați însă de polițaiul din sat să nu pună nici un fel de întrebări. Ministerul de Război căutase un loc retras, care să ofere un minimum de confort. Iar când rechiziționase Barnes Lodge, imediat după izbucnirea războiului¹, cu siguranță avusese un scop clar în minte.

În 1944, evoluția celui de-al Doilea Război Mondial în Europa ajunsese într-un moment critic. Soarta bătăliei era pe punctul de a se întoarce ireversibil în favoarea Marii Alianțe. În ultimele douăsprezece luni, Wehrmachtul lui Hitler se retrăsese fără încetare de pe frontul de est, în urma șocului resimțit după înfrângerile zdrobitoare de la Stalingrad și Kursk. Încă mai putea să spere în

organizarea unei linii de apărare eficiente în spațiul dintre munți și mare ce se îngusta din ce în ce mai tare, dar numai în cazul în care o parte copleșitoare ca număr din forțele sale urmau să se concentreze numai asupra acestei misiuni. Însă după 6 iunie, în săptămânile următoare, armatele Alianților vestici stabiliseră un puternic cap de pod pe o plajă din Normandia, sporind controlul pe care începuseră să-l instituie asupra Italiei. Reichul se confrunta acum cu cel mai mare coșmar de care se temuseră generalii germani de-a lungul secolului XX – războiul de uzură dus pe două fronturi, împotriva unui inamic superior ca număr și ca resurse. Mai mult decât atât, situația grea prin care trecea Germania era cauzată atât de retragerea sa efectivă din înfruntarea navală, care amenințase atâta timp ajutorul primit de Alianți de peste Atlantic, cât și de incontestabila supremație aeriană a puterilor vestice, care transformaseră în ruine, unul câte unul, toate marile orașe ale Germaniei. Iar dacă progresul înregistrat de Alianți nu era rapid contracarat, la orizont se prefigurau două schimbări majore. În primul rând, naștii urmau să fie izgoniți din țările aflate în imediata vecinătate a Reichului. În al doilea rând, Reichul în sine era pe cale de a fi invadat.²

Tot pe la mijlocul anului 1944 a început să se contureze imaginea unei lumi postbelice dominate de SUA. Pe durata a numai trei ani, SUA își consolidase o poziție de lider fără precedent ca producție economică, putere financiară, expertiză tehnologică și potențial militar; iar acum, toate acestea o transformau într-o putere politică extrem de importantă. Aproape deloc afectată de furia războiului, care, cu excepția unei singure zile, la Pearl Harbor, nu atinsese niciodată coastele Americii, noua „superputere“ a lumii deținea pârghii importante de influență asupra partenerilor săi britanici și sovietici, iar președintele Roosevelt exercita o și mai mare putere și influență în cadrul „Marelui Triumvirat“. În timp ce Churchill și Stalin își îndreptaseră gândurile spre reconstrucția postbelică, echipa lui Roosevelt concepea planurile privind perpetuarea dominației americane. Roosevelt fusese cel care inventase politica Alianților de „capitulare necondiționată“, iar între lunile iulie și octombrie 1944, SUA au lucrat la planificarea unei noi ordini mondiale, controlată de americani.

Mai mult decât oricine altcineva din Marea Britanie, bărbații și femeile care munceau la Barnes Lodge aveau legături strânse cu o parte dintre aceste transformări. Formau o unitate specială de radiotelegrafiști la mare distanță, ce menținea un contact permanent cu Forțele Aliate de pe continent. Mai exact, Barnes Lodge era o stație de transmisie-recepție. Fusese conectată printr-un cablu la niște emițătoare amplasate la trei kilometri și jumătate distanță de Chipperfield House și Tower Hill, și printr-un grup de teleimprimatoare, de-a lungul a peste cincizeci de kilometri de teren, direct la Biroul 6 al Comandamentului Armatei din Londra, SW1. Având numele de cod „Martha“, era stația numărul opt dintr-un lanț de nouăzeci și cinci de stații, inclusiv cea recent stabilită lângă Brindisi, în sudul Italiei.³

Compania de Comunicații a Cartierului General aflată la Barnes Lodge era asociată cu o rețea radio mult mai largă. O unitate din vecinătate, aflată în satul Boxmoor, era de exemplu implicată în radiospionajul forțelor străine. Divizată în două secțiuni, cea germană și cea rusă, raporta direct centrului de informații secret de la Bletchley Park. Secțiunea germană era condusă de doi matematicieni geniali, care inițiaseră proiectul antebelic privind spargerea codurilor germane Enigma, iar secțiunea rusă, de un fost profesor universitar de limba sanscrită. O a treia unitate, cu baza în Mill Hill, era dedicată comunicațiilor civile. Oficial, aparținea Ministerului Afacerilor Interne, și, în principal, fusese pusă la dispoziția premierului. O a patra unitate aparținea Ministerului de Externe, și era folosită pentru menținerea contactului cu ambasadele, misiunile diplomatice și consulatele din toată lumea.

Barnes Lodge cuprindea un colectiv format din o sută douăzeci și șapte de persoane. Avea la comandă un cadru militar, un căpitan, inginer de meserie. Era împărțită în Secțiunea de Corespondență și Secțiunea de Servicii Tehnice. Dintre cei opt ofițeri ai structurii, doi erau experți în electronică. Mai avea treizeci și nouă de telegrafiști, unsprezece mecanici radio și cinci operatoare pentru teleimprimatoare. Douăzeci și opt de soldați deserveau emițătoarele și țineau jurnalul de evidență a transmisiunilor. O echipă formată din alte nouăsprezece persoane asigura mentenanța antenelor. Alți șaptesprezece erau responsabili cu diferite activități administrative, cu gătitul și cu paza incintei. Personalul cu grade superioare era

cazat fie în camerele de la etajul superior, în Lodge, fie încartiruit în sat; gradele inferioare locuiau în dormitoare comune, care inițial serviseră drept garaje și grajduri. Toată lumea se cunoștea cu toată lumea. Doi oameni jucau un rol special în menținerea legăturii cu cele mai înalte autorități britanice. Unul dintre ei era un om de afaceri putred de bogat, care muncise în Belgia și se înrolase în armată în 1939, iar celălalt era un tânăr cadet care-și terminase de curând studiile la Colegiul Ampleforth.

Cauza Alianților era complet dominată de „Marele Triumvirat“, chiar dacă drumul urmat de fiecare în parte fusese foarte diferit. Imperiul Britanic se angajase în luptă aproape de la început, după ce-i declarase război celui de-al Treilea Reich pe data de 3 septembrie 1939. Sub conducerea combativă a prim-ministrului Winston Churchill, se îndepărtase de la atitudinea sa pacificatoare, bine intenționată, de dinaintea războiului, adoptând una principială, de sfidare. Statele Unite ale Americii, spre deosebire de Marea Britanie, se menținuseră clar în afara războiului dus în Europa timp de mai bine de doi ani. Însă președintele Franklin D. Roosevelt făcuse pasul înainte, în 1941, astfel încât sprijinul mascat pentru Marea Britanie se transformase într-o angajare deschisă și, datorită vastelor resurse ale Americii, acesta se erijase în apărătorul și conducătorul lumii libere. Rolul Americii în Europa era limitat numai de implicarea simultană și în războiul împotriva Japoniei. În ceea ce o privea, Uniunea Sovietică fusese în primii doi ani de război un partener activ al celui de-al Treilea Reich. Protocoalele secrete ale Pactului nazisto-sovietic, care făcuse posibile primele agresiuni ale lui Hitler, îi permisese „mareșalului“ Stalin să comită aceleași jafuri și devastări. Însă atacul-surpriză al lui Hitler împotriva URSS din iunie 1941 dezzechilibrase peste noapte balanța forțelor militare din Europa. Din momentul acela, URSS și cel de-al Treilea Reich s-au angajat într-o luptă pe viață și pe moarte. Mai mult decât atât, atunci când au început să apară, victoriile zdrobitoare ale sovieticilor au fost cu atât mai impresionante pe cât erau de neprevăzute. În ciuda caracterului nedemocratic, manifestat față de regimul stalinist, acestea i-au conferit lui Stalin un prestigiu enorm și au atras admirația până și a democraților vest-europeni. Astfel, cei din „Marele Triumvirat“ au devenit mai apropiați ca

niciodată. Țelul lor comun era capitularea necondiționată. S-au autointitulat „Națiunile Unite“.⁴

În 1944, radiotelegrafia și radiotelefonia se aflau încă la început. Echipamentele erau complicate și greoaie, transmisiile aveau nevoie de niveluri înalte de energie electrică. Recepția era adesea slabă. Detectarea era relativ simplă. Telegrafiștii Alianților, asemenea celor de la Barnes Lodge, se bazau în principal pe circuitele operate manual, care presupuneau ca operatorii să bată cu mîgălă toate acele puncte și linii ce definesc varianta (Q) internațională a codului Morse. Recepționau mesajele venite pe lungimi de undă preselectate prin intermediul unor căști ce pâraiau mai tot timpul și le transcriau cu creionul pe hârtie, literă cu literă. Cum acestea puteau fi foarte ușor interceptate și ascultate de inamic, erau obligați să folosească cifruri pentru fiecare stadiu al recepției. Asta însemna că mesajele care veneau la Barnes Lodge nu erau inteligibile. Textul acestora putea fi transformat într-unul lizibil și inteligibil numai de personalul de la Cartierul General și, respectiv, de mulțimea de funcționari responsabili cu încifrarea/descifrarea mesajelor, care lucrau în sprijinul acestora la celălalt capăt al teleimprimatoarelor. Măsurile de securitate impuneau ca telegrafiștii să fie întotdeauna ținuti departe de responsabilii cu încifrarea-descifrarea. Descifrarea era mult mai laborioasă decât transmiterea. Funcționarii trebuiau să parcurgă toate tipurile de verificări și să facă trimitere la o serie de chei, tabele și combinații care nu se schimbau niciodată. Prelucrau materialele în ordinea importanței. Mesajele marcate cu XXX urmau să fie abordate imediat. Cele marcate cu VVV erau a doua prioritate, în timp ce acelea marcate cu VV rămăneau ultimele. Așadar, procesarea mergea destul de greu. Întârzierile erau frecvente. În cel mai bun caz, răspunsurile la niște informații scurte, cu cel mai înalt nivel de prioritate, erau gata în decursul a câtorva ore.⁵

Desigur, comandamentul german adoptase sistemul mecanizat Enigma tocmai pentru a depăși aceste probleme legate de întârzierea descifrării mesajelor. Însă, după cum descoperiseră Alianții, mașinile de codificare Enigma se dovediseră a fi vulnerabile la metodele avansate de spargere a codurilor.⁶ Barnes Lodge reprezenta un muzeu tehnologic în comparație cu nu prea

îndepărtatul Bletchley Park. Dar, pe termen lung, era mai bine să fii încet și sigur decât rapid și expus riscului de a fi descoperit.

Înțelepciunea acestei politici fusese confirmată înaintea debarcării din Ziua Z. Ca măsură de prevedere, tuturor organizațiilor străine din Marea Britanie, cu excepția misiunilor militare americane și sovietice, li se interzisese să transmită mesaje radio codificate. Unul dintre guvernele aflate în exil a refuzat să se supună acestui ordin. Dar i s-a permis să continue atunci când „ascultătorii“ britanici n-au reușit să spargă codul. Dacă experții britanici nu fuseseră capabili să deslușească cifrul folosit, s-au gândit, firește, că nici nemții nu o vor face.⁷

Munca acestor rețele de comunicații sub acoperire era completată de stațiile radio normale ce emiteau *în clar*. De departe cea mai importantă dintre acestea era BBC World Service, ce emitea de la Bush House în douăsprezece limbi și care avea o secțiune aparte pentru fiecare țară aflată sub ocupație inamică. Mai existau, de asemenea, o multitudine de miniposturi de radio, organizate special în acest scop. Radio Vaver, de exemplu, folosea cuvinte codificate prestabilite, inserate în mesajele deschise, în vederea comunicării cu grupurile clandestine care nu aveau nici un fel de echipament special. Mesajele erau trimise de la un transmițător de la Fawley Court, de lângă Henley. Primirea acestora putea fi confirmată prin semnalele cifrate recepționate la Barnes Lodge. Spre deosebire de acesta, Radio Dawn, care aparținea Ministerului de Informații, pretindea că emite din mijlocul Europei ocupate de naziști. În realitate însă, programele sale erau transmise de pe o navă ancorată în vecinătatea coastei de est a Angliei.

După cum arăta marea varietate a comunităților care recepționau emisiunile BBC World Service, membrii taberei aliate erau în mod considerabil mult mai diversificați decât ar fi putut să sugereze „Marele Triumvirat“ la masa tratativelor. Efortul de război al Marii Britanii era sprijinit de forțele armate ale domeniilor aflate sub stăpânire și ale coloniilor – în mod special de către canadieni, australieni, neozeelandezi, sud-africani și indieni. Franța fusese la început principalul partener, iar prăbușirea sa catastrofală în 1940 nu tăia toate legăturile avute cu francezii. Mișcarea Francezilor Liberi, formată din „toți francezii care se

răliază cauzei Aliaților“, a avut o legătură constantă (și generatoare de probleme) cu Londra în timpul războiului. La fel stăteau lucrurile și cu guvernele aflate în exil ale Belgiei, Cehoslovaciei, Greciei, Luxemburgului, Olandei, Norvegiei, Poloniei și Iugoslaviei. Generalul de Gaulle, prim-ministrul Pierlot, președintele Beneš, regele George al II-lea, marea ducesă Charlotte, regina Wilhelmina, regele Haakon al VII-lea, generalul Sikorski, care a murit în 1943, și regele Peter al II-lea au fost cu toții niște figuri respectate, prezente cu regularitate în presa britanică și cea americană. Cu toții și-au pus forțele armate și serviciile de spionaj și de informații la dispoziția Marii Britanii. Polonezii erau cei mai numeroși și, după reputația lor, cei mai puțin influențabili. Atacul lui Hitler împotriva țării lor, de la 1 septembrie 1939, fusese cel care declanșase războiul. Așadar, luați în mod individual și laolaltă, așa-numiții „aliați mai puțin importanți“ aduceau o contribuție inestimabilă. În ciuda faptului că erau adesea marginalizați de „Marele Triumvirat“, ei constituiau o parte integrantă a Cauzei. Mai mult, însemnătatea lor politică creștea pe măsură ce avansau armatele aliate. Era greu să-ți imaginezi procesul de eliberare fără ei.

Legătura Aliaților cu mișcările de rezistență străine era problematică. Pe de-o parte, mesajele trebuiau adesea traduse, nu numai codate și decodate. Pe de altă parte, transmițătoarele clandestine din teritoriile Europei ocupate de naziști puteau fi cu ușurință localizate de radiogoniometrele inamice. Astfel, pentru a evita arestările, acestea trebuiau să fie portabile, iar echipele de operare, extrem de mobile. Oamenii se considerau cât de cât în siguranță dacă emiteau de la distanță, din păduri și din munți, de acolo de unde serviciile lor erau cel mai puțin solicitate. Erau în mare pericol atunci când trimiteau mesaje din orașele ocupate care gemeau de militari germani: timpul de emisie era în mod normal limitat la zece minute. Cele mai eficiente mișcări de rezistență din Europa – cele din Polonia, Iugoslavia și nordul Italiei – erau în același timp și cele mai îndepărtate de Marea Britanie. Era prin urmare dificil să planifici o oră și un loc pentru lansările de echipament și de personal. Seturile portabile nu erau neapărat portabile. Transmițătoarele standard de tip A1, ce fuseseră construite într-o fabrică din Stanmore și parașutate cu sutele în Europa în spatele liniilor inamice, erau cunoscute în mod popular

drept „Pipstock“. Dimensiunile transmiiătorului, de 9 x 25 x 30 cm, se potriveau de minune cu o geantă de mărime medie sau, pentru a nu atrage atenția, cel mai convenabil era să fie cărat într-un sac, deoarece cântărea în jur de zece kilograme. Transmitea un semnal de zece wați pe o undă reflectată la frecvențe foarte înalte. Pentru a fi complet operațional, avea nevoie de un telegrafist, un codificator, un bărbat destul de puternic pentru a-l căra, un observator și un curier; depindea de o sursă fixă de alimentare cu energie electrică; în plus, transformatorul avea tendința neplăcută de a se încălzi.

Pericolul supraîncălzirii nu era însă la fel de îngrijorător ca amenințarea agenților sub acoperire ai Gestapoului. Astfel, fiind în mod deliberat proiectate pentru a emite numai o undă minimală de suprafață, transmiiătoarele nu puteau fi folosite pentru comunicațiile locale. Asta însemna că stațiile clandestine ce operau în aceeași rețea în cadrul aceluiași oraș european puteau comunica una cu alta numai via Barnes Lodge, la mai mult de o mie șase sute de kilometri distanță.⁸

Din această cauză, multe dintre guvernele exilate la Londra continuau să-și încredințeze cele mai urgente mesaje unor curieri sau să le transmită *în clar* sub forma unor anunțuri prestabilite, banale și fără nici o legătură ce realitatea, prin intermediul BBC. Avertismentele primite în avans referitoare la iminența Operațiunii Overlord (invazia Normandiei) fuseseră în cele din urmă aduse în atenția Rezistenței franceze de prezentatorii BBC prin intermediul unor anunțuri fermecătoare de genul: *Je regrette les neiges d'antan**.

Nu este de mirare, deci, că ocupanții de la Barnes Lodge trebuiau să dea dovadă de o mare ingeniozitate pentru a menține un contact regulat cu colaboratorii lor nevăzuți. Numai optsprezece dintre cele treizeci și nouă de receptoare erau mai moderne și, în plus, numai două dintre cele patruzeci și șase de turnuri radio de la Chipperfield erau montate pe poziție cu cele mai adecvate antene romboidale. Și pentru a pune capac la toate acestea, mijlocul lui 1944 coincidea cu valoarea minimă a ciclului de unsprezece ani determinat de erupțiile solare, iar semnalele primite erau în mod frecvent întrerupte sau distorsionate. Chiar și așa, munca nu înceta nici o clipă. După cum indică registrul rămas intact, Barnes Lodge

* Regret zăpezile de altădată (în fr., în orig.)

a făcut un schimb de 2 522 de telegrame în iulie și, respectiv, 4 341 în august.¹⁰

Radiotelegraștii erau instruiți la cele mai înalte standarde: telegraștii Clasa I trebuiau să transmită și să recepționeze fără greșeli un număr minim de 120 de litere pe minut, iar telegraștii de clasa a II-a și a III-a, un număr de 80, respectiv 40. În plus, pentru a economisi timpul, mai ales la începerea și la terminarea emisiei, ei foloseau un număr mare de abrevieri recunoscute pe plan internațional, precum VVV – „salut“, QRK? – „cum mă recepționezi?“, QTCO – „nu trimit un mesaj“ și R – „am înțeles“.

Eforturile Marii Britanii de a coordona activitățile subversive din țările ocupate ale aliaților săi erau în bună măsură organizate de Direcția Executivă a Operațiunilor Speciale (SOE). Înființată în iulie 1940 în urma fuziunii între secțiunea de sabotaj a MI6, a ramurii de cercetare a Ministerului de Război și a unuia dintre departamentele de propagandă ale Ministerului de Externe, avea agenți și reprezentanți pe toate continentele. Cartierul său general era localizat la o adresă secretă din Baker Street, în apropiere de Euston Station, chiar lângă (inexistentă) locuință a fictivului Sherlock Holmes. Direct subordonată șefilor de Stat-Major britanici, a fost condusă la începuturile sale de un diplomat numit temporar Gladwyn Jebb, iar din 1943 de un militar de carieră, un scoțian făcut pentru asta, născut în Yokohama, generalul-maior Colin Gubbins. 13 000 de bărbați și femei plini de curaj, voluntari cu toții, formau nucleul mișcării. Dar cea mai mare parte a agenților săi erau străini antrenați de experții SOE pentru diferite servicii secrete desfășurate în propriile țări ocupate. Taberele de antrenament și de pregătire erau situate foarte departe, în Ținuturile Înalte ale Scoției, Scottish Highlands, la Beaulieu House din Hampshire și în străinătate, la „Camp X“ de la Oshawa, din Ontario, la Muntele Carmel în Palestina și, respectiv, în Singapore. Transportul era asigurat, câteodată fără prea mare entuziasm, de unitățile RAF specializate în lansarea de parașutiști și, ocazional, de submarinele Royal Navy. Comunicațiile erau menținute de o secțiune de comunicații autonomă, care, printr-o serie de evenimente neprevăzute, devenise la un moment dat canalul principal dintre Londra și Washington. Churchill iubea SOE. MI6 și Ministerul de Externe o detestau.¹¹